

Ilomantsin kunnan elinvoimaohjelma 2017 – 2020

Esipuhe

Kunta 2030 valtakunnallisessa hankkeessa on tavoitteena määritellä kuntien rooli ja tehtävät sekä asema suhteessa perustettaviin itsehallintoalueisiin. Painopisteinä tarkastelussa ovat kunnan rooli hyvinvoinnin, elinvoiman, yrittäjyyden ja työllisyyden edistämässä sekä kuntademokratian vahvistamisessa.

Pohjois-Karjalassa, Heinävesi mukaan luettuna, käynnistyi sosiaali- ja terveydenhoidon kuntayhtymän tuotanto tammikuussa 2017, mikä muuttaa kuntien nykyistä toimintaa. Ilomantsi on kuntayhtymän jäsen.

Kunnan elinvoima Ilomantsissa koostuu kaikesta kunnan alueella tapahtuvasta toiminnasta; yrityksistä ja niiden palvelu- ja kilpailukyvyistä, kunnan kyvystä hoitaa kuntalaisten palvelut sekä edistämällä kehitystyötä hankkeilla ja panostamisilla kulttuuriin.

Kuntalaki määrittää kunnan tehtävät, kunnalla on oltava kuntastrategia, johon kunnan rooli hyvinvoinnin ja elinvoiman edistäjänä kirjataan. Elinvoimaohjelma on osa kunnan strategiaa ja se antaa keinoja yrittäjyyden ja työllisyyden edistämiseen.

Elinvoiman osatekijänä ovat hankinnat. Tätä varten kunnassa on hankintastrategia, joka edellyttää hyvää tilaaja- ja tarjousosaamista ja etukäteisinformaatiota ja keskustelua hankinnoista.

Kunnan roolina on toimia yhdessä yrittäjien kanssa proaktiivisesti sekä päämäärätietoisesti yhdessä kaikkien kumppaniensa kanssa. Kumppanuuksia kunnalle ovat mm. Yrittäjäjärjestö, Josek Oy, Karelia Expert Oy, Kuntaliitto, Maakuntaliitto, Pohjois-Karjalassa toimivat kuntien omistamat kuntayhtymät, Kauppakamari, Yliopisto, Ely, Avi, Vaara-Karjalan Leader ry sekä Ilomantsin kunnassa toimivat Museosäätiö, yritykset, järjestöt ja kulttuuri- ja perinnetyötä tekevät yhteisöt.

Ilomantsilaisten yrittäjien ja Ilomantsin Yrittäjät ry:n kanssa laaditun nelikenttäanalyysin pohjalta on haettu elinvoimaohjelmaan toimenpiteitä, joilla heikkoudet ja uhat käännetään mahdollisuuksiksi yrittäjyyden edellytysten parantamiseksi.

Kunnan nykytilanne

Elinkeinojen eteen tehty pitkäjänteinen työ yhdessä yrittäjien ja yrittäjyyttä tukevien sidosryhmien kanssa on merkinnyt hyvää kehitystä myös kunnan verotuloissa. Merkittävimmät edistysaskeleet on saavutettu kaivannaisten, kultakaivoksen ja mustakivilouhosten, biopolttoaineiden ja juomien valmistuksen sektorilla. Metsäsektori, maatalous, hyvinvointialan yritykset sekä palvelualat ovat hienoisessa kasvussa.

Ilomantsin kunta on saanut vuosina 2010, 2012 ja 2016 Pohjois-Karjalan yrittäjyys-kuntapalkinnon. Palkitseminen kannustaa kuntaa jatkamaan työtään elinkeinojen kehittämisen parissa yrittäjyyttä tukevalla ja kannustavalla tavalla.

Sosiaali- ja terveydenhuollon alalla tapahtunut muutos merkitsee uutta tilannetta sote-alan yrittäjille. Tilaajana on vuoden 2017 alusta lukien Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä. Voimassa olevat sopimukset siirtyivät kunnista kuntayhtymille.

Yrityksien valmentamiseksi uuteen tilanteeseen sekä lähipalvelujen ja työpaikkojen säilyttämiseksi toteutettiin vuonna 2015 Ilosote-hanke.

Ilomantsin kunnan kannalta on merkittävää, että alueen palvelut ovat toimivia. Pitkät välimatkat tuovat palvelujen tarpeelle ja toimivuudelle erityiset haasteensa. Tavoitteena on alueen vetovoiman ja kilpailukyvyn säilyttäminen ja jopa lisääminen.

Yrittäjystävällisyyttä mitataan päätöksenteon laadulla, nopeudella ja avoimuudella sekä elinvoimavaikutusten arvioinnilla kaikissa hallintokunnissa sekä kuntayhtymissä.

Kehittämisen painopistealueet

Tavoitteena on, että kunnassa on meneillään jatkuvasti ainakin yksi iso hanke ja vähintään viisi muuta hanketta. Hankkeiden toteuttajina ovat esimerkiksi kunta, yritykset, yhdistykset ja säätiöt.

Painopistealueina ovat:

- kivi- ja kaivannaiset
- bioenergia, maatalous- ja metsäsektori
- metalliteollisuus

- matkailu, kulttuurimatkailu, sotahistoria
- hyvinvointipalvelut,
- juomien valmistus

Kunnan tehtävä

Ilomantsin kunnan verotulokehitys on muihin maaseutukuntiin verrattuna ollut hyvä. Kunnan eri toimielinten on toimintoja suunnitellessaan, hankintoja valmistellessaan ja hankinta- sekä muita päätöksiä tehdessään arvioitava päätöksiin liittyviä elinvoimavaikutuksia Ilomantsiin.

Elinvoimavaikutusten arviointi ulotetaan myös konserniyhtiöihin.

Kunnan jokainen hallintoyksikkö ja konserniyhtiö laativat toimintasuunnitelmaansa vuodelle 2017 ainakin yhden elinvoimaa lisäävän toimenpiteen ja toteuttaa sen.

Kunnan, yrittäjien ja muiden kumppaneiden kanssa mietitään vuosille 2017 ja 2018 omat elinvoimaa kohottavat teemat.

Kunnan tehtävänä on tulevaisuudessakin huolehtia kuntalaisten ja yritystoiminnan peruspalveluista ja perusedellytyksistä. Niihin kuuluvat elinvoima, kuntainfra ja hyvinvointi sekä paikkakunnan terveen itsetunnon ylläpitäminen.

Elinvoiman edistäminen

Elinkeinojaosto

Elinkeinojaosto käy jatkuvaa keskustelua kunnan elinvoimasta, kehitystarpeista ja ottaa kantaa ajankohtaisiin elinkeinoasioihin. Elinkeinoasioista valmistellaan tiiviissä yhteistyössä Josek Oy:n ja muiden toimijoiden kanssa.

Toiminnan painopisteet määritellään vuosittain yhdessä, toimintavuoden aikana reagoidaan muuttuviin tilanteisiin.

Infran ja palvelujen toimivuus

Hyvät yritystoiminnan edellytykset

Ilomantsin kunnan strategisena tavoitteena on pitää kunnalliset peruspalvelut, liikenne- ja kunnallistekniset asiat laadukkaina sekä huolehtia, että kuntatalous on hyvässä kunnossa. Samoin asumisen viihtyvyys, koulutuspalvelut sekä harrastus- ja vapaa-ajanmahdollisuudet luovat pohjan hyvälle elämälle Ilomantsissa.

Kunnan edunvalvonta kohdistuu valtion hoidossa olevan tiestön ylläpitoon ja rautatien kuljetuskapasiteetin nostamiseen.

Kaavoituksella luodaan mahdollisuuksia maankäyttöön, teollistumiseen, rakentamiseen ja virkistäytymiseen.

Tietoverkkoyhteydet

Nopeat yhteydet ovat osa elinvoimastrategiaa. Kattava verkko tuo alustan kehittämään verkkoteitse tarjottavia palveluja ja etätyöskentelymahdollisuuksia.

Ilomantsin kunta on lisännyt seudun kilpailukykyä antamalla Ilonet Oy:lle tehtäväksi rakentaa nopea laajakaista, mikä on valmistunut heinäkuussa 2016. Sitä hyödynnetään palvelujen tuotannossa ja kaikissa tietoliikenneyhteystarpeissa.

Hyvinvoinnin ja koulutuksen merkitys

Koulu-yritys -yhteistyö

Yrittäjyyskasvatuksen lähtökohtana on mahdollistaa oppilaille työelämässä tarvittavien taitojen ja valmiuksien oppiminen. Tämän avulla kehitetään yrittäjämäistä asennetta ja yrittäjänä toimimisen valmiuksia. Omien vahvuuksien tunnistaminen ja kehittäminen sekä myönteinen asenne työtä ja työelämää kohtaan ovat yrittäjyyskasvatuksen perusta. Yrittäjyyskasvatus ja uuden opetussuunnitelman käyttöönotto edellyttävät uudenlaisen toimintakulttuurin omaksumista kouluissa.

Yrittäjyyskasvatuksen tukemiseksi järjestetään seudullisia koulutuksia ja työpajoja sekä toteutetaan koulu-yritys -yhteistyötä Iloimantsin Yrittäjät ry:n kanssa

Hyvinvointi ja terveys

Terveyden edistäminen ja ihmisten hyvinvointi ovat oleellinen osa kunnan elinvoimaa, samoin kuin työkyvyn ylläpitäminen.

Kunnan tehtävä ja rooli hyvinvoinnin edistämässä on laaja-alainen ja monimuotoinen. Kunta luo kunnan asukkaille mahdollisuuden aktiiviseen ja hyvinvoivaan elämään heidän omien voimavarojensa puitteissa turvallisessa ja viihtyisässä elinympäristössä.

Kunnan ylläpitämä infrastruktuuri sekä monipuoliset hyvinvointia edistävät palvelut luovat perustan asukkaiden hyvinvoinnille.

Kunta kokoaa hyvinvoinnin edistämisen yhteistyöhön muun muassa vapaaehtoisten, yhteisöjen, järjestöjen, yritysten ja seurakuntien toimijoita.

Työllisyyden edistäminen

Kunnille on säilytetty vastuuta työllisyyden hoitamisesta, työmarkkinatuen mukainen maksuosuus kasvaa pitkäaikaistyöttömyyden seurauksena.

Työttömyyden kasvun uhkakuvat ovat Iloimantsissa suuret.

Työttömyyden kasvaessa on vaarassa lisääntyä myös sosiaalikulutukset.

Potentiaalisia työllistäjiä ovat kunnan lisäksi yritykset. Yhteistyössä laaditaan ohjelma niistä toimenpiteistä ja edellytyksistä, joiden toteutuessa työllistämiskynnys yrityksiin madaltuu.

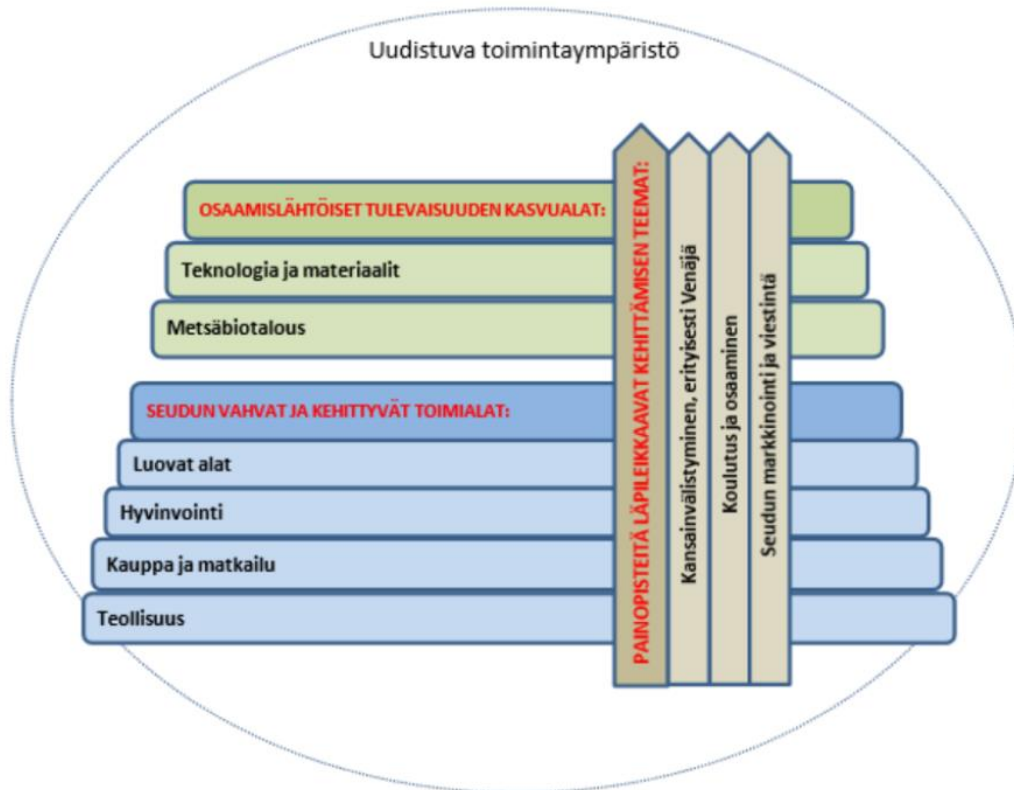
Sidosryhmien tehtävät ja osallisuus

Seutustrategia

Iloimantsin kunta kuuluu Joensuun seutukuntaan ja on osakkaana Joensuun Seudun Kehittämisyhtiö JOSEK Oy:ssä.

Josek Oy:n johdolla, yhteistyössä kuntien kanssa tehdyn elinkeino-ohjelman tavoitteena on hakea kasvua, uutta liiketoimintaa ja työllisyyttä sekä kansainvälistymistä ja kilpailukykyä.

Joensuun kaupunkiseudun 2014 – 2017 painopisteet rakentuvat kolmeen kategoriaan; seudun vahvat ja kehittyvät toimialat (teollisuus, kauppa ja matkailu, hyvinvointi sekä luovat alat), osaamislähtöiset tulevaisuuden kasvualat (metsäbiotalous sekä teknologia ja materiaalit) sekä painopisteitä läpileikkaavat kehittämisen teemat (kansainvälistyminen, erityisesti Venäjä, koulutus ja osaaminen sekä seudun markkinointi ja viestintä).

Ohjelman toteuttamisen resursseina hyödynnetään laajasti EU- sekä kansallista rahoitusta. Lisäksi seudun kuntien, yritysten sekä kehittämis-, koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden taloudellisilla panostuksilla sekä kunkin organisaation omilla toimenpiteillä edesautetaan elinkeino-ohjelman toteutumista sekä tavoitteiden saavuttamista.

Josek Oy:n tehtävä

Ilomantsin kunta on osakkaana Joensuun Seudun Kehittämissyhtiö JOSEK Oy:ssä, joka tuottaa kunnalle yritysten kehittämisen, seutumarkkinoinnin ja aluekehittämisen palveluita. Josek Oy:n tehtävistä on sovittu elinkeinopalvelusopimuksessa. Tavoitteet määritellään yhdessä kunnan kanssa.

Yritysten kehittämisessä keskeinen toimintatapa on yritysten neuvonta. Josekin yritysneuvojat muut asiantuntijat ovat paikallisten yrittäjien käytettävissä ja palvelua tarjotaan paikallisesti. Josekin edustaja kuuluu Ilomantsin kunnan elinkeinojaostoon.

Elinkeinojaostolla on keskeinen tehtävä toimia viestinvälittäjänä Josekin ja Ilomantsin välillä. Elinkeinoasioita valmistellaan tiiviissä yhteistyössä Ilomantsin kunnanjohtajan ja muiden virkamiesten kanssa.

Ilomantsin kunnan ja Josekin kanssa käydään jatkuvaa keskustelua elinkeinoihin ja elinvoimaisuuteen liittyvistä asioista. Toiminnan painopisteet määritellään vuosittain yhdessä. Reagoimme yhdessä nopeasti muuttuviin elinkeinotilanteisiin.

Museosäätiön tehtävä

Ilomantsin Museosäätiön tarkoituksena on Ilomantsin historian ja kulttuuriperinteen säilyttäminen, esille tuominen ja hyödyntäminen museaalisin keinoin.

Suomen itäisin kunta Ilomantsi on ollut vuosisatojen ajan idän ja lännen kulttuuripiirien sulautumis- ja yhdistymisaluetta, joka on jättänyt jälkensä niin historiaan, maisemaan, kuin ihmiseltä toiselle kulkeutuvaan kulttuuriperimään. Vahvimman jälkensä jättivät voimakas runonlaulajien perintö ja karjalainen uskomusmaailma ja yhä muistoissa elävät viime sotien tapahtumat ja muistot.

Ilomantsin maisema on sotahistorian kirjomaa ja aiheeseen voi tutustua lähemmin niin maasto- ja muistomerkkikohteissa, mutta myös Möhkön ruukilla, Taistelijan Talolla kuin Parppeinvaaran Runokylän Rajakenraalin majalla.

Ilomantsin laajimmat ja innostavimmat kulttuurimatkailukohteet ovat Möhkön ruukki ja Parppeinvaaran Runokylä. Möhkön ruukkimuseo alueineen on Suomen ainoa järjvimalmiruukkitoimintaa esittelevä museo.

Karelia Expert Matkailupalvelu Oy:n tehtävät

Karelia Expert Matkailupalvelu Oy toimii Pohjois-Karjalan matkailun edistämisyhtiönä. Tehtävää toteutetaan tuottamalla matkailun yhteismarkkinointi-, myynti-, neuvonta- ja kehittämisspalveluita. Keskeisimpiä asiakkaita ovat olleet kotimaiset ja ulkomaiset matkailukuluttajat, matkailuyrittäjät ja julkisorganisaatiot.

Karelia Expert Matkailupalvelu Oy:n tehtäviin kuuluu matkailuneuvonta, matkailumarkkinointi, hankkeet ja aluetoimiston tekemä myyntityö. Myyntityötä tekee myös Karelia Expert Matkailupalvelu Oy:n tytäryhtiö VisitKarelia Sales Oy.

Maakunnan matkailun edistämistehtävää Ilomantsissa hoidetaan sovittujen toimenpiteiden mukaisesti. Sopimusten mukaisia palveluita ovat matkailuneuvonta, yhteismarkkinointi ja maakunnan matkailustrategian mukainen kehittämissyö.

Leader-toiminnan tehtävä

Leader on toimintatapa ja väline maaseudun kehittämiseksi. Leader-toiminnan perusperiaatteita ovat kansalais- ja paikallislähtöisyys, alhaalta- ylöspäin -periaate sekä verkostomainen ja laaja-alainen yhteistyö eri organisaatioiden välillä.

Vaara-Karjalan Leader ry toimii maaseudun kehittäjäorganisaationa Lieksan, Nurmeksen, Juuan, Valtimon ja Ilomantsin alueella. Leader – ryhmä toteuttaa paikallista kehittämisstrategiaansa ja ryhmän rahoitus on vahvistettu ohjelmakaudeksi 2014 - 2020.

Ohjelmakauden 2014-2020 leader-ryhmän strategiaan on kirjattu neljä kehittämisen painopistealuetta. ”Hyvinvoivat ihmiset ja yhteisöt”, ”Elinvoimainen yritystoiminta”, ”Luonnonvarat ja kestävä kehitys” sekä ”Alueidenvälinen ja kansainvälinen yhteistyö”. Strategian toteuttamiseksi myönnetty rahoitus on yhteensä koko ohjelmakaudeksi noin 5,6 miljoonaa euroa.

Leader-rahoituksella on tuettu mm. erilaisia kulttuurihankkeita (esim. kesäteatterit), historiaan ja matkailuun liittyviä toimenpiteitä (esim. sotahistoriaan liittyvien autenttisten sotapaikkojen kunnostus) sekä erilaisten tapahtumien konseptointia (mm. Karhufestivaalit). Yhdistystoimijoiden lisäksi leader-ryhmä on tukenut alueella toimivia pienyrittäjiä erilaisissa yrityksen kehittämiseen liittyvissä toimenpiteissä.

Maa- ja metsätalous elinvoiman lisääjänä

Ilomantsissa on noin 100 maatilaa, joista eläintiloja kolmasosa. Maito- ja lihatiloilla suurimpana tavoitteena on tuotantoedellytysten parantaminen tuotantorakennusten ja peltojen osalta sekä sukupolvenvaihdoksien edistämien. Viime vuosina on rakennettu kolme uutta navettaa.

Suurin osa erikoistuneista kasvinviljelytiloista on herukkatiloja sekä kuivaheinäntuottajia ja muutamia siemenviljelijöitä.

Tilojen haasteena on vuokratilajelyn pitkäjänteisyyden parantaminen. Pitemmät vuokrasopimukset edesauttavat peltojen kasvukunnon parantamista.

Lisäksi on paljon pieniä nurmitiloja, jotka viljelyllään pitävät kylämaisemaa avoinna. Peltojen viljelykunnossa säilyminen on tärkeää sekä maiseman että kriisivalmiuden takia. Viljelykunnossa olevat pellot voivat olla jatkossa laajentavien tilojen lisäresursseja.

Kunta tukee maatalouden erilaisia suunnitelmia 30 – 50 % osuudella sekä kehityskeskusteluja 200 euroa per tila.

Metsäsektorilla on tavoitteena, että puun korjuu ja kuljetus toteutuu mahdollisimman pitkälle paikkakunnan yrittäjien toimesta. Lisäksi tavoitteena on jalostusasteen lisääminen.

Elinkeinolinjaukset ja avustukset

Yritysavustuksiin varataan kunnan talousarviossa vuosittain määräraha. Avustus kohdennetaan yrityksiin, joilla on edellytyksiä kannattavaan yritystoimintaan.

Olemassa olevan yritystoiminnan normaaleihin ylläpitoinvestointeihin tai käyttöpääomatarpeisiin elinkeinopoliittisia avustuksia ei myönnetä.

Toiminta-avustukset:

Kunkin vuoden talousarviossa elinkeinotoiminnan tukemiseen varattujen määrärahojen puitteissa myönnettävät tukimuodot kunnassa toimiville ja uusille aloittaville enintään 10 työntekijää (yrittäjä mukaan lukien) työllistävillä yrityksillä, mikäli yrittäjällä ei ole mahdollisuutta saada ko. tarkoitukseen tukea/avustusta muista lähteistä.

Kunnan avustusta voi saada:

- kursseihin ja koulutuksiin
- kehittämiskonsultointiin
- tuotesuojaukseen
- opastekyltteihin

Avustusta on haettava kirjallisesti erillisellä lomakkeella. Avustuspäätöksen tekee kunnanjohtaja ja avustus maksetaan jälkikäteen. Hakemukseen on liitettävä kuittijäljennökset suoritetuista maksuista ja/tai muut tositteet toimenpiteen toteutumisesta.

Kunta ei myönnä takauksia.

Palkitsemiset ja huomioimiset

Kunta huomioi yritysten julkiset merkkipäivät ja uuden yrityksen aloittamisen kunnan tervehdyksellä.